

A close-up photograph of a hand holding a pen, writing on a document. The document has some faint text and a grid pattern. The background is blurred, showing more of the document and the hand.

GESKIEDENIS

**SKOOLGEBASEERDE
ASSESSERING
VOORBEELDE – KABV**

GRAAD 12

LEERGERGIDS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GESKIEDENIS

SKOOLGEBASEERDE ASSESSERING
VOORBEELDE – KABV

GRAAD 12

LEERDERGIDS

INHOUDSOPGAWE

BLADSY

1.	Inleiding	3
2.	Doelwitte en Doelstellings van Skoolgebaseerde Assessering	3
3.	Assesseringstake soos uiteengesit in die KABV	4
4.	Riglyne vir Skoolgebaseerde Assessering	5
5.	Bibliografie	37

1. INLEIDING

Assessering is 'n aaneenlopende, beplande proses om inligting oor die prestasie van leerders te identifiseer, in te samel en te interpreteer, deur die gebruik van verskillende vorms van assessering. Skoolgebaseerde assessering (SGA) is 'n doelmatige insameling van leerders se werk wat die verhaal van hulle pogings, vooruitgang of prestasie in 'n gegewe area vertel. Die gehalte van SGA-take is integraal tot leerders se voorbereiding vir die finale eksamens.

Hierdie boekie dien as 'n hulpbron met voorbeeld-SGA-take vir leerders wat Geskiedenis neem. SGA-punte word formeel aangeteken vir die doel van vordering en sertifisering. Die SGA-komponent is verpligtend vir alle leerders. Leerders wat nie kan voldoen aan die vereistes soos in die beleid uiteengesit nie, sal nie in aanmerking kan kom om vir die vak vir die finale Nasionale Senior Sertifikaateksamen (NSS) in te skryf nie.

Hierdie publikasie bestaan uit verskeie take wat die eise van die graad 12-Geskiedenis- en Kurrikulum hanteer. Daar word verwag dat hierdie boekie as 'n waardevolle hulpbron vir graad 12-leerders sal dien. Dit verskaf nuttige inligting wat jou in jou voorbereiding vir die NSS-eksamens in Geskiedenis sal help.

2. DOELSTELLINGS EN DOELWITTE VAN SKOOLGEBASEERDE ASSESSERING

Die doel van hierdie hulpbronboekie is om jou te help met jou voorbereiding vir die graad 12-eksamen vanaf 2014. Dit bevat noodsaaklike inligting oor hoe om te werk met die voorgeskrewe inhoud soos in die *Kurrikulum en Assesserings-Beleidsverklaring* (KABV) vervat.

Die boekie bevat inligting oor hoe om 'n navorsingstaak aan te pak, te werk met bronne, en om 'n samehangende opstel te skryf. 'n Stap-vir-stap-benadering tot die onderneem van 'n navorsingsopdrag word gegee. Die navorsingopdrag vorm 'n belangrike deel van jou SGA-punt vir Geskiedenis. Jy word dus aangemoedig om hierdie riglyne te gebruik wanneer jy voorberei om jou take vir finale assessering in te dien. Daarbenewens, word voorbeelde van brongebaseerde vrae en opstelle ook verskaf. Dit skets duidelik die formaat, styl en denkvlakke van vrae wat van leerders in hulle SGA-take in graad 12-Geskiedenis verwag word.

Ons doelwit is om leerders te help om sukses te behaal in graad 12-Geskiedenis. Jy word dus aangemoedig om hierdie hulpbronboekie te gebruik om jou vaardighede in Geskiedenis te slyp om 'n goeie punt te behaal.

3. ASSESSERINGSTAKE SOOS UITEENGESIT IN DIE KABV

Die finale graad 12-punt word bereken uit die Nasionale Seniorsertifikaat-eksamen (NSS) wat leerders skryf (uit 300 punte) en skoolgebaseerde assessering (uit 100 punte). Die kurrikulumbeleidsdokument bepaal SEWE formele take wat skoolgebaseerde assessering in Geskiedenis uitmaak. Die tabel hieronder sit die assesseringsprogram uiteen wat in jou graad 12-jaar voltooi moet word.

Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
3 take	2 take	2 take	
• Brongebaseerde taak (of opstel; leerders moet een van elk doen) • Navorsingstaak (kan ook in die tweede kwartaal gedoen word) • Gestandaardiseerde toets wat 'n brongebaseerde afdeling en 'n opstel insluit. (Verkieslik moet albei afdelings terselfdertyd getoets word.)	• Opsteltaak (of bron-gebaseerde taak; leerders moet een van elk doen). • Halfjaareksamen (2 vraestelle van 2½ uur) (2 onderwerpe van elke vraestel moet teen Junie gedek wees; vier vrae moet in elke vraestel gestel word: 2 opstelle en 2 brongebaseerde vrae; leerders moet 2 vrae beantwoord, 1 opstel en 1 brongebaseerde vraag in elke vraestel.	• Gestandaardiseerde toets, wat 'n brongebaseerde afdeling en 'n opstel insluit (verkieslik moet albei afdelings gelyktydig getoets word). • September-eksamen (2 vraestelle).	• Finale eksterne eksamen
25% van totale jaarpunt = 100 punte			75% van totale jaarpunt = 300 punte

4. RIGLYNE VIR SKOOLGEBASEERDE ASSESSERING

4.1 NAVORSINGSWERKOPDRAG: GRAAD 12

Om te verseker dat daar aan die vereistes van SGA in Geskiedenis voldoen word, word 'n voorbeeld van hoe om navorsing te onderneem hieronder verskaf.

Inleiding

Die navorsingswerkopdrag in graad 12 dra 20% van die totale skoolgebaseerde assessering (SGA) by. Dit is dus noodsaaklik dat dit 'n betekenisvolle stuk werk moet wees. Hierdie werkopdrag bied aan leerders die geleentheid om hulle vaardighede, kennis en begrip van Geskiedenis wat hulle tydens die VOO-fase opgedoen het, te demonstreer.

Die navorsingswerkopdrag kan oor enige deel van die graad 12-kurrikulum geskryf word. Daar is egter twee afdelings van die kurrikulum wat nie formeel in die finale graad 12-eksamen geëksamineer word nie. Dit is:

- 'n Oorsig van burgerlike protesoptrede
- Onthou die verlede: Gedenktekens.

Daar word aanbeveel dat een van hierdie onderwerpe as 'n navorsingsprojek ondersoek word.

Punte wat oorweeg moet word wanneer 'n navorsingswerkopdrag beplan word:

- Die keuse van 'n navorsingsonderwerp moet die konteks van jou skool en die beskikbare bronne waartoe leerlinge toegang het in ag neem.
- Hierdie werkopdrag gee aan leerders 'n geleentheid om met 'n proses van historiese ondersoek te begin. Die uitvoer van oorspronklike navorsing verg die versameling, organisering en evaluering van inligting, en die konstruksie van kennis.
- Duidelike, geskrewe instruksies met vervaldatums en die assesseringskriteria moet aan die begin van die skooljaar aan leerders gegee word om voldoende tyd vir die voorbereiding en die afhandeling van die werkopdrag toe te laat.
- Die vordering van leerders met betrekking tot die navorsingswerkopdrag moet op 'n deurlopende basis gemoniteer word.
- Dit is noodsaaklik dat leerders oorspronklike werk moet indien. Om die moontlikheid van plagiaat te beperk, moet die sleutelvraag of navorsingsonderwerp elke jaar verander word.

Daar word van leerders verwag om die volgende vereistes na te kom in hulle navorsingswerkopdrag:

- Ontleed en beantwoord die sleutelvraag.
- Identifiseer 'n verskeidenheid geskikte bronmateriaal om te help om die sleutelvraag te beantwoord.
- Selekteer toepaslike voorbeelde uit die bronmateriaal wat gebruik kan word om die argument te staaf.

- Organiseer die toepaslike inligting om 'n samehangende en logiese antwoord op die sleutelvraag te skryf.
- Skryf 'n oorspronklike stuk werk, met gebruik van jou eie woorde.
- Kontekstualiseer alle bronne korrek, met inbegrip van illustrasies en kaarte wat ingesluit is.
- Besin oor die proses van navorsing en oorweeg wat geleer is.
- Sluit 'n bibliografie in van al die bronne wat tydens die navorsing raadgepleeg is en skryf van die werkopdrag.

Voorstelle vir wat met die navorsingswerkopdragte gedoen kan word wanneer dit voltooi is:

- Die navorsingsopdragte kan by die skool, gemeenskapsaal of plaaslike biblioteek uitgestal word. Dit is baie belangrik dat die leerders se werk uitgestal word. Dit gee leerders 'n doelwit om na te streef, en wys hulle dat hulle idees en harde werk van waarde is vir hulle skool en gemeenskap.
- Leerders kan 'n mondelinge aanbieding van hulle navorsingsprojekte vir die klas, graad, skool of plaaslike gemeenskap doen. Dit gee leerders die geleentheid om oor hulle navorsing te praat en hulle 'nuutgevonde' kennis te deel.
- Organiseer 'n klasdebat oor die sleutelvraag.
- Hou 'n Geskiedenis-aand waartydens leerders 'n geleentheid gegee word om hulle werk vir vriende, familie en lede van die gemeenskap aan te bied. Dit is verder 'n ideale platform om die werk van die skool se Geskiedenisdepartement uit te stal in 'n poging om die vak Geskiedenis op VOO-vlak te bevorder.

TABEL WAT WYS HOE OM NAVORSING TE STRUKTUREER EN UIT TE VOER

SLEUTELVRAAG: Hoe was die rol wat vroue in die stryd teen apartheid gespeel het anders as die rol wat deur mans gespeel is?

STRUKTUUR VAN 'N NAVORSINGS-WERKOPDRAG	VOORSTELLE OOR HOE OM NAVORSING UIT TE VOER
Wenk 1: Voordat jy met jou navorsing begin	✓ Ontleed die sleutelvraag en maak seker dat jy volledig verstaan wat gevra word. ✓ In hierdie geval moet jy besluit of vroue <u>wel</u> 'n verskillende rol gespeel het as mans in die stryd teen apartheid, of <u>nie</u>. ✓ Dit is aanvaarbaar om te argumenteer dat in sommige gevalle vroue 'n ander rol as mans gespeel het in die stryd teen apartheid, terwyl in ander gevalle hulle soortgelyke rolle gespeel het.
Voorblad	✓ Gebruik die 'Voorblad vir 'n Navorsingswerkopdrag' en 'Monitoringslys'. [Aanhangsel A, bl. 9 en Aanhangsel B, bl. 10]
Inleiding (Skryf ongeveer ½–1 bladsy)	✓ Verduidelik die benadering wat in jou navorsingswerkopdrag gevolg word. ✓ Dui op die lyn van die argument wat geneem word om die sleutelvraag te beantwoord.
Agtergrond (Skryf ongeveer 1–2 bladsye)	✓ Verduidelik die historiese konteks van die vraag. ✓ Gee agtergrondinligting oor die beleid van apartheid, en hoe dit tot in die 1980's geïmplementeer is. ✓ Gebruik die inligting uit jou graad 11- en graad 12-handboeke om jou te help met die skryf van hierdie gedeelte van die werkopdrag.
Wenk 2: Gedurende die navorsingsproses	✓ Maak seker dat jy 'n plan het sodat jy jou tyd effektief benut om aan jou spertye te voldoen. ✓ Verwys na die lys van bronne wat gebruik kan word. [Aanhangsel C, bl. 11] ✓ Hou die sleutelvraag ten alle tye in gedagte. Bly jouself afvra of die inligting wat jy versamel <u>relevant</u> tot die vraag is. ✓ Gebruik die meester/patroon om jou te help om die neerskryf van jou notas te struktureer. [Aanhangsel D, bl.14]

Liggaam van die opstel (Skryf ongeveer 2–3 bladsye)	✓ In hierdie afdeling moet jy jou argument aanbied en motiveer. ✓ Soek bewyse in jou leeswerk wat gebruik kan word om jou argument te motiveer wanneer jy die sleutelvraag beantwoord. ✓ Onthou dat die stryd teen apartheid verskillende vorms aangeneem het. Jy kan byvoorbeeld die rol wat vroue gespeel het in enige van die volgende bespreek: - <i>Polities</i>: Jy kan vroue se lidmaatskap aan politieke organisasies (bv. ANC Vroueliga of die Black Sash) bespreek, en hulle betrokkenheid by veldtogte wat probeer het om 'n einde aan apartheid te maak (bv. 1956 Vroue se antipasveldtog). Jy kan die impak wat apartheidbeleid, soos die Groepsgebiedewet, op vroue gehad het, ondersoek (bv. Vroue wat met geweld uit Crossroads in Kaapstad verwyder is en na die Transkei en Ciskei geneem is). - <i>Ekonomies</i>: Jy kan die werk bespreek wat vroue gedoen het, en hoe hulle geleenthede beperk was onder apartheid (bv. Vroue se ondervindings as huishulpe, die rol wat vroue in die vakbondbeweging gespeel het; of die swaarkry en armoede wat vroue in die Bantostans ondervind het.)
Gevolgtrekking (Skryf ongeveer ½–1 bladsy)	✓ In hierdie paragraaf moet die deurlopende argument wat in die liggaam van jou navorsingswerkopdrag ontwikkel is, opgesom word.
Besinning (skryf ongeveer ½–1 bladsy)	✓ In hierdie afdeling moet jy bespreek wat jy uit hierdie navorsingswerkopdrag geleer het. ✓ Verduidelik watter insigte, vaardighede en kennis jy bekom het terwyl jy hierdie navorsing gedoen het.
Bibliografie	✓ Noem AL die hulpbronne wat jy tydens die voorbereiding van jou navorsingswerkopdrag gebruik het. ✓ 'n Voorbeeld van hoe om 'n bibliografie in die regte formaat op te stel is ingesluit. [Aanhangsel E, bl. 15].
Wenk 3: Voordat jy jou navorsingswerkopdrag indien	✓ Kyk dat jy aan die volgende vereistes voldoen het: ○ Voorblad ○ Inleiding ○ Agtergrond ○ Bewyse ○ Gevolgtrekking ○ Besinning ○ Bibliografie ✓ Proeflees jou werk deeglik om te kyk na samehangendheid, spelling en taalfoute.

AANHANGSEL A: VOORBEELD VAN 'N VOORBLAD VIR 'N NAVORSINGS-WERKOPDRAG:

GRAAD 12-NAVORSINGSWERKOPDRAG: GESKIEDENIS	
NAAM VAN SKOOL	
NAAM VAN LEERDER	
ONDERWERP	
NAVORSINGSONDERWERP	
SLEUTELVRAAG	

VERKLARING VAN EGTHEID:

Ek verklaar hiermee dat **ALLE** skryfwerk wat in hierdie navorsingswerkopdrag voorkom, my eie oorspronklike werk is, en dat waar ek enige bronne gebruik het, ek dit dienooreenkomstig erken het.

LEERDER SE HANDTEKENING: _____

DATUM: _____

AANHANGSEL B: 'N VOORBEELD VAN 'N MONITERINGSLYS

DATUM	AKTIWITEIT	OPMERKING
Januarie	Aanvang	Leerders word die instruksies, riglyne en sleutelvraag vir die navorsingswerksopdrag gegee.
Maart	1ste KONSEP: Leerders moet bewys dat hulle die onderwerp ontleed het en die fokus van die sleutelvraag verstaan het. 'n Voorlopige bibliografie moet voorgelê word.	
April	2de KONSEP: Leerders moet bewys dat hulle hul navorsingswerkopdrag beplan het. Navorsingsaantekeninge uit die bronne geraadpleeg, moet beskikbaar wees. 'n Oorsig van die hoofargument moet voorgelê word.	
Mei	Finale kopie moet ingedien word	
Julie	Terugvoering	

Onderwyser se naam: _____

Onderwyser se handtekening: _____

Leerder se handtekening: _____

AANHANGSEL C: LYS VAN VOORGESTELDE BRONNE MET 'N OORSIG (IN SKUINSDRUK)

BOEKE:

Berger, I., *Threads of solidarity. Women in South African industry*, (Indiana University Press, 1991).

Hierdie boek verskaf besonderhede van vroue se veranderende plek in formele en tydelike werk. Dit ondersoek die verhouding tussen vroue oor kleurlyne heen as werkers en lede van vakbonde.

Bernstein, H., *For their triumphs and for their tears. Women in Apartheid South Africa*. (IDAF, 1985).

Hierdie boekie gee heelwat nuttige inligting oor hoe vroue gelewe, gewerk, gestry en oorleef het in apartheid-Suid-Afrika.

Bozzoli, B. met Nkotsoe, M., *Women of Phokeng* (Ravan Press, 1991).

Hierdie boek volg die lewensgeskiedenis en ervarings van 22 swart vroue van die klein dorpje van Phokeng.

Cock, J., *Colonels and cadres. War and gender in South Africa*, (OUP, 1991).

Hierdie boek bevat onderhoude met vroue wat in beide die SAW en MK gedien het, en ontleed hulle ondervindings.

Cock, J., *Maids and madams. A study in the politics of exploitation*, (Ravan Press, 1989).

'n Ondersoek na die ondervindings van vrouehuishulpe gedurende apartheid.

Du Preez Bezdrob, A.M. *Winnie Mandela: a life*. (Paarl: Paarl Printers, 2003).

Gordon, S., *A talent for tomorrow. Life stories of South African servants* (Ravan Press, 1985).

Die boek bevat die lewensverhale van 23 mense, waarvan die meeste vroue was, wat tydens apartheid as huiswerkers gewerk het.

Human, M.; Mutloatse, M. & Masiza, J. *The Women's Freedom March of 1956*. (Pan McMillan Pty Ltd, 2006).

Luthuli, A., *Let my people go, The autobiography of Albert Luthuli*. (Paarl Printers, 2006).

Mashinini, E., *Strikes have followed me all my life* (The Women's Press, 1989).

Die outobiografie van Emma Mashinini wat sekretaris was van een van Suid-Afrika se grootste swart vakbonde, die CCAWUSA (die Winkel- en Verspreidingswerkers-unie).

Naidoo, P., *Footprints in Grey Street*. (Ocean Jetty Publishing, 2002).

Platzky, L. & Walker, C. *The surplus people. Forced removal in South Africa* (Ravan Press, 1985).

Die skepping van rasverdeelde gebiede was die hoeksteen van die apartheidsbeleid. Die meeste mense wat met geweld verskuif is om hierdie kunsmatige apartheid te skep, was vroue en kinders. Hierdie boek dokumenteer hulle ondervindings en hulle stryd om te oorleef.

Vahed, G. & Waetjen, T., *Gender modernity and Indian delights. The Women's Cultural Group of Durban 1954-2010* (HSRC, 2010).

Deels sosiale geskiedenis, deels biografie, toon hierdie boek hoe die vroue in die Durban Cultural Group 'n identiteit vir hulself geskep het in die konteks van apartheid.

Walker, C., *Women and gender in Southern Africa to 1945*. (New Africa Books, 1990).

Gee waardevolle agtergrondinligting oor die ervarings van vroue in Suid-Afrika. Dit dek die tafel vir 'n bespreking van die 1950's–1970's.

Walker, C., *Women and resistance in South Africa*. (Onyx Press, 1991).

Hierdie bly die mees gedetailleerde historiese verslag van vroue se weerstand gedurende apartheid. Walker het hoofstukke oor die Federasie van Suid-Afrikaanse vroue, Antipasprotesoptrede, die Women's Charter van 1954, onder andere.

South African History Online, '*For freedom and equality*', celebrating women in South African history (DBE, geen datum).

Hierdie boekie bevat inligting oor vroue se betrokkenheid in die bevrydingstryd. Daar is 'n aantal biografiese profiele van groot Suid-Afrikaanse vroue. Dit kan afgelaai word van die Suid-Afrikaanse Geskiedenis aanlyn-webtuiste by: <http://www.sahistory.org.za/aids-resources/freedom-and-equality-celebrating-women-south-african-history-booklet>.

Malibongwe Igama Lamakhosikama. Praise be to Women. Remembering the role of women in South Africa through dialogue (Nelson Mandela Foundation, 2007).

Die teks in hierdie boekie is die geredigeerde weergawe van die Malibongwe-Dialog wat plaasgevind het op 30 Mei 2007 by die Nelson Mandela Stigting.

Dit kan afgelaai word van die volgende webtuiste:

http://www.nelsonmandela.org/uploads/files/Malibongwe_WEB.pdf

WEBTUISTES:

www.blacksash.org.za

Volle digitale teks van die Black Sash-publikasie, *Sash*, is beskikbaar van 1960-1990.

<http://www.sahistory.org.za/topic/womens-struggle-1900-1994>

Suid-Afrikaanse Geskiedenis Aanlyn. Hierdie webtuiste het 'n wye reeks van inligting aangaande vroue se stryd in Suid-Afrika 1900-1994.

<http://www.anc.org.za/themes.php?t=Women`s%20Struggles>

Hierdie webtuiste, deur die ANC in stand gehou, het dokumente met betrekking tot vroue in die bevrydingstryd.

MONDELINGE ONDERHOUDE

Daar is 'n gesegde in Mosambiek, dat 'Ons ou mense ons biblioteke is'. Indien jy woon in 'n gebied waar dit moeilik is om toegang tot die Internet te verkry, of daar nie 'n plaaslike biblioteek is nie, onthou dan dat die mense wat in jou gemeenskap woon 'n magdom inligting in hulle geheues is. Jy kan dit ook oorweeg om onderhoude te voer met vroue en mans in jou gemeenskap, en hulle stories op te teken as bewyse om jou sleutelvraag te beantwoord.

AANHANGSEL D: VOORBEELD VAN 'N MEESTER VIR DIE NEEM VAN AANTEKENINGE GEDURENDE NAVORSING

VOLLE VERWYSING VAN BRON	BEWYSE (Dit kan gebruik word om jou argument te ondersteun)
Bv.: South African History Online, <i>For freedom and equality, celebrating women in South African history</i> (DBE, geen datum). http://www.sahistory.org.za/aids-resources/freedom-and-equality-celebrating-women-south-african-history-booklet	'Gedurende die 1980's is honderde duisende swart vroue gedwing om te verskuif, en is sonder heenkode afgelaai in landelike areas wat Bantoesdats of tuislande genoem is. Hierdie gedwonge verskuivings het hoofsaaklik vroue geaffecteer.' (bl. 23) Hierdie uittreksel kan gebruik word as bewys dat vroue se rol in die stryd teen apartheid verskil het van die rolle van mans. 'Emma Mashinini, 'n aktiewe vakbondleier in die 1940's, was 'n dryfkrag om die verskillende vakbonde onder COSATU te verenig.' (bl. 21) Hierdie bewyse kan gebruik word om te toon dat die rol van vroue soortgelyk was aan die rol van mans in die stryd teen apartheid, omdat beide mans en vroue betrokke was by die Vakbondbeweging.

AANHANGSEL E: RIGLYNE OM 'N BIBLIOGRAFIE TE SKRYF

- **Vir 'n boek:**

Outeur (van, voorletters). *Titel van boek* (Uitgewers, Datum van publikasie).

Voorbeeld:

Dahl, R. *The BFG*. (Farrar, Straus & Giroux, 1982).

- **Vir 'n ensiklopedie:**

Titel van ensiklopedie, Datum van uitgawe. Volume Nommer, 'Titel van artikel', bladsy nommers.

Voorbeeld:

Encyclopaedia Britannica. 1997. Volume 7, 'Gorillas', pp 50-51.

- **Vir 'n tydskrif:**

Outeur (van eerste), 'Titel van artikel'. *Naam van tydskrif*. Volume nommer, (Datum): bladsy nommers.

Voorbeeld:

Jordan, Jennifer, 'Filming at the top of the World'. *Museum of Science Magazine*. Volume 47, No 1, (Winter 1998): bl. 11.

- **Vir 'n koerant:**

Outeur (van eerste), 'Titel van artikel'. *Naam van koerant*. Stad, staat van publikasie. (Datum): uitgawe indien beskikbaar, seksie, bladsynommer(s).

Voorbeeld:

Powers, Ann, 'New Tune for the Material Girl'. *The New York Times*. New York, NY. (3/1/98): Atlantic Streek, Seksie 2, bl. 34.

- **Vir 'n persoon:**

Volle naam (van eerste). Beroep, datum van onderhoud.

Voorbeeld:

Smeckleburg, Sweets. Busbestuurder. 1 April 1996.

- **Vir 'n film:**

Titel, Regisseur, Verspreider, Jaar.

Voorbeeld:

Braveheart, Regisseur Mel Gibson, Icon Productions, 1995.

4.2 BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1

WAAROM HET SUID-AFRIKA IN DIE 1980's BY DIE BURGEROORLOG IN ANGOLA BETROKKE GERAAK?

BRON 1A

Die volgende uittreksel is deur Joseph Hanlon, 'n joernalis, in die middel-1980's geskryf. Dit beskryf waarom Suid-Afrika by die Angolese burgeroorlog betrokke geraak het, en uiteindelik besluit het om terug te trek.

Suid-Afrika se aggressie teen Angola is op 'n groter skaal as teen enige ander land in suidelike Afrika. Dit het nie net die effektiwste opposisiebeweging in die streek herbou en ondersteun nie, die Nasionale Unie vir die Algehele Onafhanklikheid van Angola (UNITA) nie, maar Angola is ook die enigste land waar die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW) besig is om 'n konvensionele oorlog te voer ... Ekonomiese aanlegte is spesiale teikens vir beide UNITA en die SAW. Olie is Angola se belangrikste bron van inkomste, dus is olie-aanlegte herhaaldelik aangeval. Die Benguela-spoorlyn wat Zambië bedien, is sedert 1980 afgesny; plaaslike hawe- en spoorwegaanlegte is dikwels aangeval. Damme, brûe, kragdrade, die ysterertsmyne, fabriekke, ensovoorts, is almal getref ... Die Angolese ekonomie is dus verpletter deur 'n dekade van oorlog ...

Angola is ongetwyfeld 'n bedreiging vir apartheid. Dit is polities gevaarlik omdat dit veelrassig en Marxisties is; indien Angola toegelaat sou word om sukses te behaal, sou dit die ideologiese fondasies van apartheidskapitalisme in Suid-Afrika vernietig. Dit is ook 'n bedreiging vir veiligheid. Angola laat openlik ANC-opleidingskampe toe. En Angola grens aan die kontinent se laaste oorblywende kolonie, Namibië, en ondersteun die South West African People's Organisation (SWAPO) bevrydingsbeweging ...

Die Suid-Afrikaners het begin om voorrade vir UNITA te stuur, en opleidingskampe vir UNITA op te rig. Uiteindelik, op 16 Oktober 1975, het die Suid-Afrikaanse Weermag Angola ingeval ... Teen 15 November was die Suid-Afrikaanse weermag 700 km noord en slegs 200 km van die hoofstad af ... In Desember het nog twee Suid-Afrikaanse gepantserde kolomme Angola binnegeval ... Waar die Suid-Afrikaanse magte ookal 'n dorp verower het, het UNITA inbeweeg om plaaslike administrasie in te stel.

... Onder hierdie omstandighede het die MPLA die Oosblok om hulp gevra. Kuba en die Sowjetunie was nie bereid om toe te laat dat die VSA en Suid-Afrika die MPLA oorwin nie, en hulle het ondersteuning gedurende Januarie en Februarie (1976) laat invloei.

[Uit: *Beggar Your Neighbours: Apartheid Power in Southern Africa* deur J Hanlon]

BRON 1B

Die volgende is 'n spotprent deur die Britse spotprenttekenaar, Leslie Gilbert. Dit beeld die Sowjetunie as Kersvader op sy slee uit, wat geskenke in die vorm van wapens wat in die burgeroorlog teen UNITA en die FNLA gebruik is, aan die MPLA uitdeel. Die spotprent het die titel 'Slay Bells'. 'Slay' beteken om dood te maak.

[Internetwebtuiste: http://www.cartoons.ac.uk/search/cartoon_item/angola.
Uit die Britse Spotprentargief, 13 Mei 2013.]

'n GESKENK AAN ANGOLA

BRON 1C

Hierdie is deel van 'n onderhoud wat op 13 Februarie 1976 met die voormalige Suid-Afrikaanse Eerste Minister, BJ Vorster, deur Clarence Rhodes van UPITN-TV (United Press International Television News) gevoer is.

Rhodes: President Kaunda van Zambië het die Sowjet en Kubaanse ingryping in Angola beskryf. Ek dink die aanhaling is ' 'n plunderende (stelende) tier en sy dodelike welpie'. ... Sou u sê dat dit dan 'n groter gevaar inhou as die opkoms van nog 'n onafhanklike swart Afrika-nasie op die grense van Suid-Afrika?

Eerste Minister Vorster: Ja, want hier het jy nie 'n onafhanklike swart Afrikaland wat op Suid-Afrika se grense tot stand kom nie. Jy het 'n Kubaanse mag van duisende – op hierdie stadium beraam op tussen 10 en 13 duisend – wat deelneem aan 'n burgeroorlog in Suidelike Afrika, en as dit die einde daarvan was, kon mens maar jou skouers ophaal en sê goed, hulle sal more weer teruggaan. Maar soos ons die kommuniste ken, en die Kubane ken, is daar niemand wat op hierdie stadium vir jou kan sê dat hulle huis toe gaan as hulle eers die MPLA in die saal gesit het nie. Ek dink daar moet aanvaar word dat hulle hier is om te bly, en ek dink daar moet aanvaar word dat sover as wat hulle Anglo ondermyn (gedestabiliseer) het, of ten minste, so ver as wat hulle probeer om Angola te ondermyn [deur kommunisme te versprei] sal hulle probeer om ander Suider-Afrika lande te ondermyn.

Want, maak geen fout nie ... wêreldoorheersing was nog altyd en is nog tot vandag toe, die doelwit van die kommuniste. En ek is een van die wat glo ... dat hulle besig is om vir daardie konvensionele oorlog voor te berei. Kyk maar na hulle konvensionele wapentuig in vergelyking met dit van die vrye wêreld, van die Westerse lande ... indien hulle die suidelike punt van Afrika kan beheer, het hulle 'n geweldige voorsprong in enige konvensionele oorlog; afgesien van die grondstowwe wat hulle van Angola en ander Suid-Afrikaanse lande kan kry, sal hulle die seeroete om die Kaap beheer, wat die lewenslyn van Europa is.

[Internetwebtuiste: <http://www.sahistory.org.za/archive/interview-south-african-prime-minister-mr-b-j-vorster-mr-clarence-rhodes-upitn-tv-13-february>. Toegang op 13 Mei 2013.

BRON 1D

Die volgende is 'n transkripsie van 'n nuusberig wat op 10 Augustus 1982 deur die Suid-Afrikaanse Uitsaaikorporasie (SAUK) uitgesaai is.

Goeienaand. Nog 113 SWAPO-terroriste het gesneuwel in voortgesette Veiligheidsmagbedrywighede wat op SWAPO-basisse in suidelike Angola gemik is. Die Eerste Minister en die Minister van Verdediging het die regering se meegevoel met die families van die vyftien Suid-Afrikaanse lugmaglede en soldate wat omgekom het, uitgespreek. Hulle sê dat gebeure soos hierdie die mense van Suid-Afrika geruk het, maar dat hulle getroos kan word deur die feit dat die sterftes in die stryd om die behoud van beskawing gebeur het. Hulle het hulle lewens opgeoffer vir die behoud van die norme en waardes van 'n Christengemeenskap. In die moderne wêreld is die barbaar* wat by die hekke is, die terroris** ...

Deur die meegevoel wat aan vriende en familie uitgespreek is, loop 'n algemene tema: die vyftien het vir 'n saak gesterf ... Die Suid-Afrikaanse en Suidwes-Afrikaanse mense en hulle leiers het vasgestaan teen die barbaarse* aanslag wat oor hulle grense ingesypel het ... SWAPO-basisse op die Angolese grens moet vernietig word.

[Uit: *South Africa: A Different Kind of War* deur J Frederikse]

- * **Barbaar: 'n negatiewe woord wat deur die apartheidsregime gebruik is om na aktiviste van die bevrydingsbewegings wat in ballingskap bedrywig was, te verwys.**
- ** **Terroris: 'n woord wat deur die apartheidsregime gebruik is om na vryheidsvegters te verwys.**

VRAAG 2

HOE SUKSESVOL WAS DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) MET DIE GENESING VAN ONS VERLEDE?

BRON 2A

Hierdie is 'n foto van die eerste Waarheids-en-Versoeningskommissie-verhoor wat op 15 April 1996 in Oos-Londen plaasgevind het.

[Internetwebtuiste: <http://qu301southafrica.com/tag/recon>. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 2B

Die volgende uittreksel fokus op die sluipmoord van anti-apartheidsaktivis en prokureur, Griffiths Mxenge, op 20 November 1981.

Mnr. Griffiths Mxenge is op 20 November 1981 dood gevind in 'n fietsrystadion by Umlazi. Drie Vlakplaas-agente, naamlik Kommandeur Dirk Coetzee en askaris (spioene/verraaiers) Almond Nofemela en David Tshikilange, is aangekla en skuldig bevind aan die moord. Coetzee, Nofemela en Tshikilange het om amnestie aansoek gedoen vir die moord op Mxenge.

Nofemela het aan die Kommissie gesê dat die vier mans Mxenge op die aand van 20 November 1981 onderskep (gevang) het op sy pad huis toe van die werk af. Hulle het om uit sy motor gesleep en hom na die nabygeleë Umlazi-stadion geneem waar hulle hom geslaan en herhaaldelik met 'n mes gesteek het. Nofemela het aan die Kommissie gesê dat Mxenge sy aanvallers verwoed teengestaan het totdat hy met 'n wielsleutel op die kop geslaan is. Hy het op die grond geval en die messtekery het voortgegaan totdat hy dood was ... Hulle het toe sy motor, beursie en ander besittings geneem om dit na 'n rooftog te laat lyk. Mxenge se voertuig is later, uitgebrand en verlate, naby die Golela-grenspos tussen Suid-Afrika en Swaziland gevind.

Coetzee, Nofemela en Tshikilange is op 15 Mei 1997 aan die moord op Mxenge skuldig bevind. Op versoek van die Kommissie se Amnestiekomitee, is vonnisoplegging uitgestel tot die Komitee 'n uitspraak op die aansoeke bereik het ...

[Internetwebtuiste: www.justice.gov.za/trc/report/. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 2C

Die volgende verklaring is deur die Amnestiekomitee van die WVK uitgereik. Dit fokus op die redes vir die toestaan van amnestie aan Dirk Coetzee, Almond Nofemela en David Tshikalange vir die moord op Griffiths Mxenge.

Die Amnestie-komitee van die Waarheids-en-Versoeningskommissie het vandag amnestie toegestaan aan Dirk Coetzee, David Tshikalange en Butana Almond Nofomela vir die moord op die Durbanse prokureur, mnr. Griffiths Mxenge, in November 1981.

Die Komitee het gesê dat terwyl 'daar nog 'n mate van twyfel bestaan' oor die identiteit van diegene wat Coetzee opdrag gegee het of beveel het om mnr. Mxenge dood te maak, was daar geen twyfel daaroor dat Coetzee opgetree het op 'die advies, bevel of opdrag van een of meer van die senior lede van die Veiligheidstak' van die Suid-Afrikaanse Polisie nie.

Die Komitee plaas op rekord sy 'sterk afkeur' van die optrede van die polisie vir die 'reël van die sluipmoord van 'n prokureur wat besig was om niks meer as net sy plig te doen deur voldoende verteenwoordiging te verskaf aan mense wat voor kriminele aanklagte te staan gekom het nie'.

In sy bevindings het die Komitee gesê: 'Gebaseer op die bewyse voor ons, is ons tevrede dat geeneen van die Applikante die oorledene, Mxenge, geken het nie, of enige rede of begeerte gehad het om sy dood te bewerkstellig nie, voordat hulle opdrag gekry het om dit te doen nie. Ons is tevrede dat hulle gedoen het wat hulle gedoen het omdat hulle dit as hulle plig beskou het as polisiemanne wat in die stryd teen die ANC en ander bevrydingsbewegings betrokke was. Dit is, dink ons, duidelik dat hulle op hulle seniors staatgemaak het om akkuraat en regverdig die vraag te oorweeg het of die sluipmoord nodig was, en of ander stappe gedoen kon geword het ...'

Die drie amnestie-applikante is skuldig bevind aan die moord van mnr. Mxenge tydens 'n verhoor in Durban nadat hulle amnestie-aansoek verhoor is. As gevolg van die toestaan van amnestie, sal dit nie nodig wees dat die hof voortgaan met die vraag van vonnisoplegging nie.

[Internetwebtuiste: www.info.gov.za/speeches/1997/08050w13297.html. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 2D

Die volgende verslag van die Suid-Afrikaanse Pers-Assosiasie (SAPA) sit die redes vir die Mxenge-familie se opposisie teen die amnestieproses uiteen.

DURBAN 5 November 1996 — SAPA

MXENGE-FAMILIE STAAN COETZEE SE AMNESTIE-AANSOEK TEEN

Die familie van die menseregteprokureur, Griffiths Mxenge, het Dinsdag gesê dat die toestaan van amnestie aan die voormalige polisieman, Dirk Coetzee, wat erken het dat hy opdrag gegee het vir Mxenge se moord, 'n bespotting van geregtigheid is ...

Mxenge se broer, Mhleli, 54, het gesê dat Coetzee en sy medebeskuigdes nie aan die kriteria vir amnestie, soos in die Wet op die Bevordering van Nasionale Versoening vervat is, voldoen nie.

Mxenge het die Kommissie gekap en gesê, 'Wat ons kwaad maak is hierdie inmenging met die regsproses. Ons het hard geveg om Coetzee aan te kla. Nou kom die mense vorendag met hierdie ... amnestieverhoor.'

In antwoord op Coetzee se verklaring dat hy op daardie tydstip op bevel opgetree het, het Mxenge gesê: 'Daar is geen bewyse dat die doodmaak van hulle politieke opponente binne die loop en omvang van hulle pligte as lede van die veiligheidspolisie geval het nie. Ek is derhalwe, heeltemal gekant teen die toestaan van amnestie aan Dirk Coetzee, Tshikilange en Almond Nofomela omdat dit 'n bespotting is ...'

[Internetwebtuiste: www.justice.gov.za/trc/media/1996/9611/s961105h.html. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 2E

Die volgende is deel van 'n onderhoud wat Shaun de Waal, verslaggewer van die *Mail and Guardian*, met Mahmood Mamdani gevoer het oor Suid-Afrika se WVK-proses. Mamdani is 'n Afrika-akademikus en tans direkteur van die Makerere-Instituut van Maatskaplike Navorsing.

Shaun de Waal: U sê dus dat die WVK die uitvoerende uitbreiding was van die ooreenkoms wat by Kodesa bereik is, en gehelp het om 'n politieke oplossing te bereik ...

Mamdani: ... Tog het die WVK slagoffers gedefinieer asof apartheid nooit bestaan het nie – slegs as individue wie se liggaamlike integriteit geskend was. Dit is om apartheid op dieselfde vlak as enige diktatorskap op enige plek in die wêreld te plaas. Maar apartheid het die hele samelewing geaffekteer, nie net geïsoleerde individue nie. Die voorpunt daarvan was wetgewing wat die hele bevolking in groepe, wat hulle rasse genoem het, gedefinieer het, en toe het dit wetgewing goedgekeur wat 'n minderheid bemagtig het, en die meerderheid ontmagtig het ...

Die WVK het slegs individuele skenders van menseregte hanteer, wat baie eng verstaan is: sy reg oor jou persoon. Dit het gefokus op persone wat die wet in hierdie opsig oortree het. Indien dit homself vir die toekoms meer relevant wou maak het, kon die WVK die wit bevolking, in besonder, geleer het om te verstaan dat alhoewel die meeste van hulle nie oortreders was nie, hulle begunstigdes was. Maar dan sou dit die kollig moes wegneem van die marteling ensovoorts, en dit herfokus het op wie daarby gebaat het – waar jy gewoon het, watter skole jy bygewoon het, vir watter werk jy kon meeding ...

Ek het die verhore in Kaapstad waar FW de Klerk gepraat het, bygewoon. Dit was buitengewoon, want hy het verskoning gevra vir apartheid, en hy het gepraat oor apartheid in dieselfde terme waarin ek dit beskryf. Maar die WVK het net belanggestel in, 'Het jy die opdragte gegee in hierdie saak, daardie saak?' ...

[Uit: *Mail and Guardian*, 3–9 Mei 2013]

VRAAG 3

WATTER IMPAK HET GLOBALISERING OP DIE NUWE WÊRELDORDE GEHAD?

BRON 3A

Die volgende uittreksel fokus op die verskynsel van globalisering.

Globalisering is die stelsel van interaksie tussen die lande van die wêreld om die wêreld ekonomie te ontwikkel. Globalisering verwys na die integrasie van ekonomieë en gemeenskappe oor die hele wêreld. Globalisering behels tegnologiese, ekonomiese, politieke en kulturele uitruiling wat hoofsaaklik deur vooruitgang in kommunikasie, vervoer en infrastruktuur moontlik gemaak word.

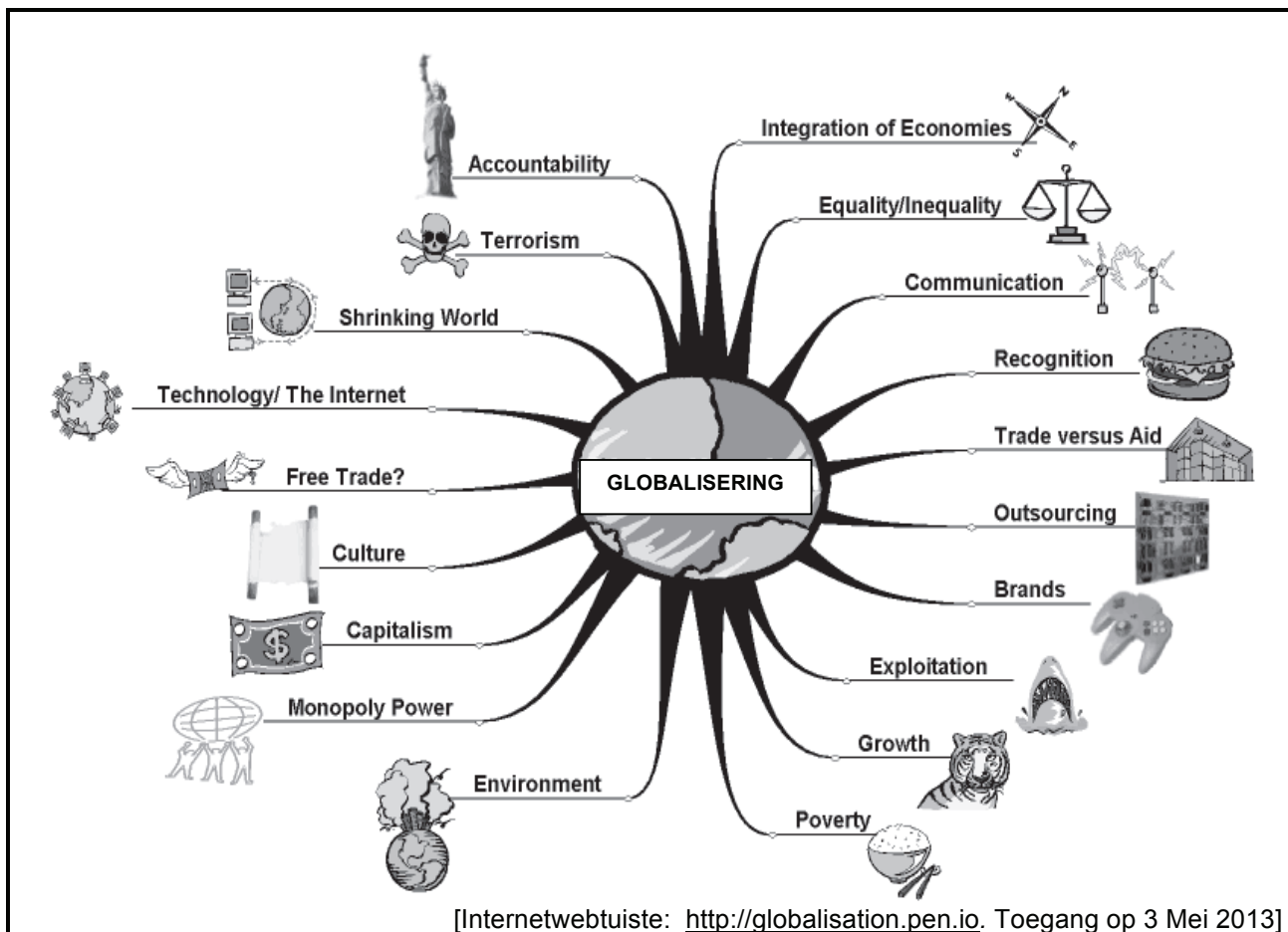
Daar is twee soorte integrasie, negatief en positief. Negatiewe integrasie is die afbreek van handelsbeperkings of beskermende beperkings, soos tariewe en kwotas ... Die verwydering van beperkings kan vir 'n land voordelig wees indien dit voorsiening maak vir produkte wat belangrik of noodsaaklik is vir die ekonomie. Byvoorbeeld, deur beperkings te verwyder, sal die koste van ingevoerde grondstowwe daal en die verskaffing sal styg, wat dit goedkoper maak om die finale produkte vir uitvoer te vervaardig (soos elektronika, motoronderdele en klere).

Aan die ander kant is die standaardisering van internasionale ekonomiese wette en beleid die doelwit van positiewe integrasie. Byvoorbeeld, 'n land wat sy eie belastingbeleide het, dryf handel met 'n land met sy eie stel tariefbeleide. Eweneens, het hierdie lande hulle eie tariefbeleide. Met positiewe integrasie (en die voortdurende groei van die invloed van globalisering), sal hierdie lande daaraan werk om soortgelyke of identiese beleid oor tariewe te hê ...

[Internetwebtuiste: <http://hubpages.com/hub/Definition-of-Globalization>. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 3B

Die volgende bron is 'n diagrammatiese voorstelling van die verskillende kenmerke van globalisering.

Vertaling van byskrifte – kloksgewys van bo:

- Integrasie van ekonomieë
- Gelykheid/Ongelykheid
- Kommunikasie
- Erkenning
- Handel versus Hulp
- Uitkontraktering
- Handelsname
- Uitbuiting
- Groei
- Armoede
- Omgewing
- Monopolie-krag
- Kapitalisme
- Kultuur
- Vrye handel
- Tegnologie/Die Internet
- Krimpende wêreld
- Terrorisme
- Verantwoordbaarheid

BRON 3C

Die volgende artikel deur die World Economic Forum Survey fokus op hoe mense van 25 lande globalisering beskou het.

Mense van oor die wêreld heen is meer ten gunste van globalisering, maar bekommer hulle oor werk, armoede en die omgewing

Die Wêreld Ekonomiese Forum-opname van 25 000 burgers in 25 lande New York, 1 Februarie 2002

Die grootste openbare meningspeiling ooit oor globalisering, in lande wat saam 67 persent van die wêreld se bevolking verteenwoordig, toon dat mense toenemend ten gunste is van ekonomiese globalisering, maar hulle het hoë verwagtings oor sommige gebiede wat moeilik sal wees om te bevredig. Burgers is ook bekommerd oor wat hulle as die skadelike gevolge van globalisering beskou.

Die navorsing wat in laat 2001 gedoen is as deel van die eerste algehele globale opname van die wêreld na September 11, het aan die lig gebring dat:

- Die meerderheid mense in die meeste lande waar die opname gedoen is, verwag dat meer ekonomiese globalisering positief vir hulle en hulle gesinne sal wees. Regoor die wêreld beskou meer as ses in tien burgers globalisering as voordelig, terwyl een in vyf dit as negatief beskou.
- Positiewe beskouings oor globalisering het die afgelope jaar gegroei, veral in Noord-Amerika en Europa.
- Burgers, veral dié in armer lande, het hoë verwagtings dat globalisering voordelig sal wees op 'n aantal ekonomiese en nie-ekonomiese gebiede.
- Burgers glo egter ook dat globalisering omgewingsprobleme en armoede in die wêreld sal vererger, en die aantal werkgeleenthede in hulle land sal verminder.
- Veral in G7-lande, glo die meeste burgers nie dat die arm lande soveel by vrye handel en globalisering as ryk lande sal baat nie. Die teenoorgestelde is egter waar in lae-BBP-lande.

Die Wêreld Ekonomiese Forum-meningsopname het 25 000 persoonlike of telefoononderhoude in hoofsaaklik 'Groep van 20'-lande behels, en dit is tussen Oktober en Desember 2001 gedoen ... Die meerderheid mense in 19 uit 25 lande wat aan die opname deelgeneem het, verwag dat meer ekonomiese globalisering positief vir hulle en hulle families sal wees. Terwyl meer as ses in tien burgers wêreldwyd (62 persent) globalisering as positief beskou ... Die sterkste ondersteuners is in noord-Europa, Noord-Amerika, en die armer lande in Asië gevind ...

[Internetwebtuiste: www.globescan.com/news_archives/press_inside.htm. Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 3D

Die titel van die volgende artikel deur Prabhakar Pillai is 'Die Negatiewe Gevolge van Globalisering'. Dit fokus op sy sienings oor globalisering.

Om koste te besnoei, het baie ondernemings in ontwikkelde lande hulle vervaardiging- en witboordjie-werk na 'Derde-wêreld'-lande soos Indië en China, waar die arbeidskoste laag is, uitgekontraakteer. Die prominentste hiervan is werk in die kliëntediensveld omdat baie ontwikkelende lande 'n groot Engelsprekende bevolking het – bereid om te werk teen een-vyfde van wat iemand in die ontwikkelde wêreld as 'lae besoldiging' sou bestempel ...

Daar is verskillende denkrigtings wat argumenteer dat globalisering tot 'n toename in aktiwiteite soos kinderarbeid en slawerny gelei het. In lande met min of geen aanspreeklikheid, kan korporasies wat kinders in diens neem sonder probleme werk deur die beamptes om te koop, wat 'n toename in onwettige aktiwiteite tot gevolg kan hê ...

Globalisering het moontlik terroriste en kriminele onopsetlik (onbewustelik) gehelp. Midde-in globalisering is die idee dat mense, materiaal, voedsel, ens., toegelaat word om vrylik oor grense heen te beweeg, maar 9/11 was 'n afgryslieke (verskriklike) herinnering daaraan dat mense met kwade bedoelings dit as 'n geleentheid kan gebruik en skade veroorsaak.

Dit is nie net die ontwikkelde nasies wat kla oor die negatiewe gevolge nie, mense in ontwikkelende nasies, waar die meeste van die nywerhede opgestel is, het hulle eie stel redes teen globalisering. Hulle kla dikwels dat hulle stede tot stortingsterreine verval het waar al die nywerheidsafval opgegaan word en besoedelingsvlakke hemelhoog is.

Kitskoskettingwinkels, soos McDonald's en KFC, versprei vinnig in die ontwikkelende wêreld. Mense eet meer gemorskos, wat 'n nadelige gevolg op hulle gesondheid het ...

Terwyl die rykes ryker word, sukkel die armes om 'n voedsame maaltyd te bekom. Indien die huidige Beset Wall Street-protosoptogte 'n herinnering is aan hoe woedend mense oor die huidige stelsel is, dan moet dié wat ons regeer daarvan kennis neem, en daaraan werk om armoede te verlig (verwyder). Onder Ideale omstandighede behoort globalisering die skep van rykdom en vooruitgang tot gevolg gehad het, maar korporatiewe gulsigheid en korrupte regering het verseker dat die geld nie eweredig versprei word nie.

[Internetwebtuiste: <http://www.buzzle.com/articles/negative-effects-of-globalization.html>.
Toegang op 3 Mei 2013]

BRON 3E

'n Foto wat aktiviste toon wat in 1999 teen die Wêreldhandelsorganisasie (WHO) in Washington protesteer.

[Internetwebtuiste: <http://content.lib.washington.edu/wtoweb/images/wto-protest.jpg>.
Toegang op 3 Mei 2013]

**MARSJEER TEEN WHO
GLOBALE ONGERECHTIGHEID**

VRAAG 1

WAAROM HET SUID-AFRIKA BY DIE ANGOLESE BURGEROORLOG BETROKKE GERAAK?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D om die vrae wat volg te beantwoord.

1.1 Verwys na Bron 1A.

1.1.1 Watter organisasie het die apartheidsregering tydens die burgeroorlog in Angola ondersteun? (1 x 1) (1)

1.1.2 Noem VIER Angolese ekonomiese installasies wat deur die Suid-Afrikaanse Weermag geteiken is. (4 x 1) (4)

1.1.3 Gebruik die inligting in die bron, en verduidelik DRIE redes waarom die apartheidsregering deur die MPLA-leierskap in Angola bedreig gevoel het. (3 x 2) (6)

1.1.4 In die konteks van die Angolese burgeroorlog, verduidelik waarom die MPLA hulp by Kuba en die USSR gevra het. (1 x 3) (3)

1.2 Bestudeer Bron 1B.

1.2.1 Watter boodskap dra die spotprent oor met betrekking tot die Sowjetunie se ondersteuning vir die MPLA in Angola? Verduidelik jou antwoord met gebruik van die visuele leidrade in die spotprent. (2 x 2) (4)

1.2.2 Verduidelik tot watter mate hierdie spotprent as bevooroordeeld beskou kan word. (2 x 2) (4)

1.3 Raadpleeg Bron 1C.

1.3.1 Volgens Kaunda, watter TWEE kommunistiese lande het die MPLA ondersteun? (2 x 1) (2)

1.3.2 Definieer *kommunisme* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)

1.3.3 Verduidelik waarom Eerste Minister Vorster nie Angola as 'n onafhanklike swart Afrika-land' beskou het nie. (2 x 2) (4)

1.3.4 Lewer kommentaar op Eerste Minister Vorster se verwysing na die woord 'kommuniste' in die konteks van die Angolese burgeroorlog. (1 x 2) (2)

1.4 Gebruik Bron 1D.

1.4.1 Haal TWEE negatiewe woorde aan wat gebruik is om die South West Africa People's Organisation (SWAPO) in die SABC nuusberig te beskryf. (2 x 1) (2)

1.4.2 Hoe het die SABC die dood van die 15 SAW-lugmaglede en soldate wat in Angola gesterf het, geregverdig? (2 x 2) (4)

1.4.3 Verduidelik tot watter mate die inligting in Bron 1D bruikbaar sou wees vir 'n geskiedkundige wat die gebruik van propaganda tydens Suid-Afrika se deelname aan die Angolese burgeroorlog wil navors. Gebruik relevante voorbeelde uit die bron om jou antwoord te motiveer. (2 x 2) (4)

1.5 Gebruik die inligting in die relevante bronne, en jou eie kennis, om 'n paragraaf van ongeveer 8 reëls te skryf (ongeveer 80 woorde), om te verduidelik waarom Suid-Afrika by die Angolese burgeroorlog betrokke geraak het. (8)

[50]

VRAAG 2

HOE SUKSESVOL WAS DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) OM GENESING TE BRING VIR ONS VERLEDE?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D om die vrae wat volg te beantwoord.

2.1 Bestudeer Bron 2A.

2.1.1 Wanneer en waar het Suid-Afrika se eerste WVK-verhoor plaasgevind?
(2 x 1) (2)

2.1.2 Definieer die konsep *versoening* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)

2.1.3 Verduidelik waarom die WVK gekies het om die slagspreuk, 'Genesing van ons Verlede' tydens sy verhore te gebruik, soos in die foto getoon word. (1 x 2) (2)

2.1.4 Lewer kommentaar op waarom jy dink die WVK as 'n belangrike gebeurtenis in die geskiedenis van Suid-Afrika beskou is. (1 x 3) (3)

2.2 Verwys na Bron 2B.

2.2.1 Noem die DRIE apartheidsagente wat van die moord op Griffiths Mxenge aangekla is. (3 x 1) (3)

2.2.2 Hoe, volgens Nofemela, is Griffiths Mxenge vermoor? (2 x 2) (4)

2.2.3 Waarom dink jy is die drie apartheidsagente skuldig bevind aan die moord op Mxenge, maar nie gevonnissen? Motiveer jou antwoord met relevante bewyse. (2 x 2) (4)

2.3 Verwys na Bron 2C.

2.3.1 Verduidelik waarom amnestie aan die DRIE apartheidsagente toegestaan is. (1 x 2) (2)

2.3.2 'Dit sal nie vir die hof nodig wees om voort te gaan met vonnisoplegging nie.' Waarom, dink jy, is hierdie stelling gemaak? (1 x 2) (2)

2.4 Verwys na Bron 2B en 2C. Verduidelik tot watter mate 'n geskiedkundige die inligting in Bron 2B en 2C bruikbaar sou vind wanneer daar oor die bestaan van amnestie aan dié wat vir die dood van Griffiths Mxenge verantwoordelik was, geskryf word. (2 x 2) (4)

2.5 Raadpleeg Bron 2D.

2.5.1 Hoe het Griffiths Mxenge se familie op die aansoek vir amnestie deur die drie apartheidsagente gereageer? (1 x 2) (2)

2.5.2 Verduidelik waarom die Mxenge familie op hierdie manier op die toestaan van amnestie aan die drie apartheidsagente gereageer het. (2 x 2) (4)

2.6 Raadpleeg Bron 2E.

2.6.1 Hoe beskou Mamdani die manier waarop die slagoffers van apartheid deur die WVK hanteer is? (1 x 2) (2)

2.6.2 Mamdani stel voor dat die WVK-proses gebrekkig was. Watter verandering het hy voorgestel wat die WVK meer suksesvol kon maak het in sy pogings om die verlede te 'genees'? (1 x 2) (2)

2.6.3 Lewer kommentaar op die betekenis van Mamdani se verklaring dat 'Die WVK het slegs belanggestel in 'Het jy die opdragte gegee in hierdie saak, daardie saak?' ' (2 x 2) (4)

2.7 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis, en skryf 'n paragraaf van ongeveer 8 reëls (omtrent 80 woorde), waarin jy verduidelik tot watter mate die WVK suksesvol was met die genesing van ons verlede. (8)

[50]

VRAAG 3

WATTER IMPAK HET GLOBALISERING OP DIE NUWE WÊRELDORDE GEHAD?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C, 3D en 3E om die vrae wat volg te beantwoord.

3.1 Gebruik Bron 3A.

3.1.1 Definieer die term *globalisering* in jy eie woorde. (1 x 2) (2)

3.1.2 Haal die TWEE soorte integrasie aan wat in die bron genoem word in die konteks van globalisering. (2 x 1) (2)

3.1.3 Volgens die inligting in die bron, wat kan die negatiewe effekte daarvan wees om tariewe op die ekonomiese van ontwikkelende lande wat op die Afrika-kontinent geleë is te verwyder? (2 x 2) (4)

3.2 Bestudeer Bron 3B.

3.2.1 Deur die inligting in die bron te gebruik, identifiseer DRIE kenmerke van globalisering. (3 x 1) (3)

3.2.2 Verduidelik of jy dink dat hierdie veranderings (soos in VRAAG 3.2.1 geïdentifiseer) 'n positiewe of 'n negatiewe impak op die verskillende lande van die wêreld gehad het. Motiveer jou antwoord met relevante bewyse. (3 x 2) (6)

3.3 Verwys na Bron 3C.

3.3.1 Volgens die inligting in die bron, waarom was 'n toenemende getal mense ten gunste van ekonomiese globalisering? (1 x 2) (2)

3.3.2 Haal enige TWEE positiewe aspekte aan wat die wêreldwye opname oor globalisering blootgestel het. (2 x 1) (2)

3.3.3 As 'n geskiedkundige, verduidelik die beperkings van die gebruik van hierdie bron wanneer die gevolge van globalisering nagevors word. (1 x 3) (3)

3.4 Raadpleeg Bron 3D.

3.4.1 Identifiseer VIER negatiewe gevolge van globalisering. (4 x 1) (4)

3.4.2 Verduidelik hoe globalisering bygedra het tot die negatiewe gevolge (soos in VRAAG 3.4.1 geïdentifiseer). Motiveer jou antwoord met 'n geldige rede. (1 x 2) (2)

- 3.5 Verwys na Bron 3C en 3D. Verduidelik hoe die inligting in hierdie bronne bruikbaar sou wees vir 'n geskiedkundige wat globalisering bestudeer. (2 x 2) (4)
- 3.6 Verwys na Bron 3E.
- 3.6.1 Watter TWEE faktore, dink jy, het aktiviste aangemoedig om met protesaksie te begin? (2 x 1) (2)
- 3.6.2 Lewer kommentaar op die betekenis van die woorde, 'Globale ongeregtheid' soos dit op die banier gewys word, in die konteks van globalisering. (1 x 2) (2)
- 3.7 Raadpleeg Bron 3D en Bron 3E en verduidelik hoe die inligting in hierdie bronne mekaar ondersteun met betrekking tot die negatiewe gevolge van globalisering. (2 x 2) (4)
- 3.8 Gebruik die inligting van die relevante bronne en jou eie kennis, en skryf 'n paragraaf van ongeveer 8 reëls (omtrent 80 woorde), om te verduidelik hoe globalisering vanaf 1989 tot nou 'n nuwe wêreldorde geskep het. (8)

[50]

6. ASSESSERINGSTAKE: OPSTELVRAE

1. ONDERWERP 1: CHINA OF VIËTNAM

VRAAG 1A: CHINA

Bespreek tot watter mate Mao China tussen 1949 en 1976 van 'n onderontwikkelde land tot 'n supermoondheid getransformeer het. **[50]**

VRAAG 1B: VIËTNAM

'... Al die militêre mag van 'n supermoondheid kon die klein nasie van kleinboere nie verslaan nie.'

Bespreek hierdie verklaring krities in die lig van die Verenigde State van Amerika se betrokkenheid in Viëtnam tussen 1965 en 1975. Gebruik relevante voorbeelde om jou antwoord te staaf. **[50]**

2. ONDERWERP 2: ONAFHANKLIKE AFRIKA

VRAAG 2A: KONGO EN TANZANIË

Skryf 'n vergelykende opstel oor die politieke suksesse wat behaal is en die uitdagings wat post-koloniale leiers van beide die Kongo en Tanzanië tussen die 1960's en die 1980's in die gesig gestaar het. **[50]**

3. ONDERWERP 4: BURGERLIKE WEERSTAND IN SUID-AFRIKA: 1970's TOT 1980's

VRAAG 4A: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's

Verduidelik hoe interne massa burgerlike weerstand en internasionale druk tot die ondergang (val) van die apartheidsregime in die 1980's bygedra het. **[50]**

4. ONDERWERP 5: DIE KOMS VAN DEMOKRASIE IN SUID-AFRIKA EN DIE VERWERKING VAN DIE VERLEDE

VRAAG 5A: DIE ONDERHANDELDE SKIKKING EN DIE REGERING VAN NASIONALE EENHEID

Allister Sparks redeneer dat die onderhandelingsproses 'altyd 'n krisis-gedrewe proses' was.

Assesseer Allister Sparks se stelling krities met verwysing na die onderhandelingsproses in Suid-Afrika tussen 1990 en 1994. **[50]**

5. BIBLIOGRAFIE

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

BOEKE:

Angier, K. (et al), *Viva History Grade 12: Learner's Book*. (Johannesburg: Vivlia, 2013).

Frederikse, J. *South Africa: A different kind of war*. (London: James Currey, 1987).

Hanlon, J. *Beggar your neighbours: Apartheid power in Southern Africa*. (London: James Currey, 1986).

Pillay, G. (et al), *New Generation History Grade 12: Learner's book*. (Durban: Interpak Printers, 2013).

INTERNETWEBTUISTES:

http://www.cartoons.ac.uk/search/cartoon_item/angola.

<http://www.sahistory.org.za/archive/interview-south-african-prime-minister-mr-b-j-vorster-mr-clarence-rhodes-upitn-tv-13-february>.

<http://qu301southafrica.com/tag/recon>.

www.justice.gov.za/trc/report/ .

www.info.gov.za/speeches/1997/08050w13297.html.

www.justice.gov.za/trc/media/1996/9611/s961105h.html.

<http://hubpages.com/hub/Definition-of-Globalization>.

<http://globalisation.pen.io>.

www.globescan.com/news_archives/press_inside.htm.

<http://www.buzzle.com/articles/negative-effects-of-globalization.html>.

<http://content.lib.washington.edu/wtoweb/images/wto-protest.jpg>.

